

Nr 385

Av herr **Edberg**, om utredning rörande organisationen av akademisk forskning och undervisning i ämnet internationell politik.

Trots att vi lever i en värld, där det för var dag blir alltmer uppenbart, att den internationella utvecklingen på det mest påtagliga sätt bestämmer ramen för vår nationella verksamhet, förekommer i vårt land mycket litet av systematiskt studium rörande den internationella politiken.

Vissa särskilda aspekter på de internationella förhållandena, kanske främst de folkrättsliga och de som avser utrikeshandeln, har visserligen uppmärksammats. Däremot gäller beträffande de internationella förhållandena i allmänhet, relationerna mellan de olika staterna, de olika internationella organisationernas verksamhet, över huvud taget vad man i ett uttryck kan sammanfatta som "internationell politik", att detta är ett ämnesområde som saknas på de svenska universitetens och högskolornas schema. Den utrikespolitiska forskning som knutits till historievetenskapen sysslar av förklarliga skäl huvudsakligen med förhållanden under äldre tider.

Läget är ett helt annat i många europeiska länder och framför allt i Förenta staterna. Vid praktiskt taget alla amerikanska universitet ges kurser i "International relations". Vissa universitet har helt utbyggda institut för utrikespolitisk undervisning och forskning. Antalet akademiska specialister är betydande, och en mängd översiktslitteratur och specialutredningar publiceras årligen. Såväl för den allmänna utrikespolitiska debatten som för det amerikanska utrikesdepartementets arbete har denna verksamhet vid universiteten tillmätts stor betydelse.

Vad Sverige beträffar medför ju vår egenskap av att vara en liten nation, vårt relativt perifera läge i Europa liksom vår traditionella alliansfrihet på intet sätt att vi står oberoende av de internationella sammanhangen. Däremot kan det finnas risk för att på grund av dessa omständigheter de internationella sammanhangen inte rörer tillräckligt mycket allmän uppmärksamhet. Det finns därför också särskild anledning för ett land som Sverige att göra vad som är möjligt för att sprida kunskap om och klarlägga de internationella förhållandena.

Av väsentlig betydelse är här verksamheten vid universitet och högskolor, inte minst därför att den i sin tur kan påverka inte bara den allmänna skolundervisningen utan även på andra vägar samhället i övrigt. Bland annat må här framhållas pressens behov av utrikespolitiskt skolade journalister och bedömare liksom det krav Sveriges ökade engagemang i internatio-

nella organ ställer på specialutbildade krafter. Statsmakterna har alltså all anledning att, utöver vad som göres i form av stöd till utrikespolitiska institutet och annan upplysningsverksamhet, som huvudsakligen är lagd på det populära planet, söka få till stånd en fast organiserad forskning och undervisning rörande internationell politik vid våra akademiska läroanstalter.

Att det i och för sig är önskvärt att det ämnesområde, som här betecknas som internationell politik, ägnas uppmärksamhet vid universitet och högskolor, torde väl från inget håll bestridas. Hur en sådan reform skall genomföras är emellertid inte alldeles givet. Det naturliga borde vara att upprätta särskilda lärostolar i internationell politik på samma sätt som ofta skett i åtskilliga andra länder. Här möter emellertid den sedvanliga svårigheten, att så länge det inte finns tjänster råder det brist på kompetenta lärare och forskare, och innan man fått sådana kompetenta krafter möter tanken på att inrätta nya tjänster tvekan. Det är vidare möjligt, att ämnet internationell politik i varje fall till en början ej kan göras till ett självständigt examensämne, och dess införande medför därför vissa särskilda universitetsorganisatoriska problem. Sannolikt torde den internationella politiken böra infogas inom ramen för ett annat ämne, förslagsvis statskunskap — såsom fallet ofta är i USA. Kompetensfrågan skulle möjligen kunna lösas genom en successiv specialisering inom det större undervisningsämnet i riktning mot ämnet internationell politik.

Då dessa universitetsorganisatoriska frågor torde vara av sådan art, att de lämpligen bör behandlas av 1955 års universitetsutredning, synes det ändamålsenligt att spørsmålet i dess helhet överlämnas till denna utredning.

Med stöd av vad ovan anförts hemställes därför,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om att 1955 års universitetsutredning måtte få i uppdrag att i samband med den utbyggnad och omorganisation av den högre undervisningen, som utredningen enligt sina direktiv har att föreslå, också utreda och framkomma med förslag rörande organisationen av akademisk forskning och undervisning i ämnet internationell politik.

Stockholm den 20 januari 1955

Rolf Edberg